

На основу члана 13 став 4. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Сл.гласник РС“, бр.10/2013, 142/2014, 103/2015 и 101/2016), уз прибављену претходну сагласност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде број 320-00-4662/2019-09 од 05.06.2019. године и члана 40. став 1. тачка 6. Статута општине Варварин („Службени лист општине Варварин“ број 5/2019) скупштина општине Варварин је на 30. седници одржаној дана 10.06.2019. године донела је:

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА ОПШТИНУ ВАРВАРИН ЗА 2019. ГОДИНУ.

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА

Анализа постојећег стања

Географске и административне карактеристике: Општина Варварин смештена је у средишњем делу Србије, на самом југу Шумадије, захвата највећи део знатно пространије регије Темнић, смештене између Великог и Западног Поморавља. У ужем смислу, њој припадају јужни и југоисточни делови планине Јухор, источни обронци Гледићких планина, те делови алувијалних равни на левим обалама Велике и Западне Мораве. Гледано шире, овај простор захвата најјужнији део Шумадије, јужни део горњевеликоморавске котлине и крајњи источни део западноморавске котлине. У административно-регионалној подели територије Србије ова општина припада Расинском округу. Простор који припада општини Варварин на истоку и југоистоку скоро у потпуности је омеђен природним границама - коритом Велике Мораве (делом старим током) и Западне Мораве (према Ћићевцу). Остали део границе има чисто административни карактер и дели ову општину од суседних општина - Параћина, Јагодине и Рековца на североистоку, северу и северозападу, Трстеника на западу и Крушевца на југу. Општина се протеже на површини од 249 квадратних километара, што чини 4,7 процената округа коме припада. Општину покрива 21 насеље укључујући и варош Варварин као административни, привредни, образовни, културни, здравствени и саобраћајни центар општине.

Природни услови и животна средина: Насеља варваринске општине смештена су у области коју карактерише умерно континентална клима, првенствено са хладним зимама и топлим летима, са специфичним модификацијама. Утицај климе Панонске низије изражен је у току зиме, када хладне масе ваздуха у јачим налетима допру долином Велике Мораве све до јужних делова земље, а већ у пролеће осете се јача струјања топлих јужних ветрова. Специфичну модификацију таквих климатских карактеристика условљавају утицаји азовског и сибирског антициклона и циклонских активности са Атлантског океана и Средоземног мора. На овим просторима Поморавља и Шумадије влада континентална умерено топла клима, са прелазним утицајима котлинске - топлије и сувље климе, код које су средње јануарске температуре испод -1 степени целзијуса, а лета топла. У вишим ободним деловима клима је нешто свежија, лета мање топла, у августу и септембру сува, а зиме хладније са негативним просечним јануарским температурама. У пролеће се, с друге стране, осећа утицај топлијих јужних ветрова, због чега се доста рано отапа снег и креће вегетација. Јесени су благе и већином умерено влажне и топлије су од пролећа. У просеку сваке пете године зиме су оштре, а сваке треће без јачих мразева. Највише водених талоба пада у пролеће, док су лета најчешће сува и дефицитарна

влажом. Просечна годишња температура на територији општине је 10,47 степени, док је просечна годишња количина падавина на територији општине Варварин износи 669 mm.

Стање и трендови у руралном подручју

Демографске карактеристике и трендови: Општина Варварин спада у општине Србије са малим бројем становника (17.966 становника према попису из 2012. године) и мањом густином насељености (70 становника/км²) у односу на Централну Србију (98 ст/км²). Број становника општине Варварин константно опада, а становништво стари већ више од педесет година. Овом процесу је, пре свега, допринело континуирано пражњење сеоских насеља. Једино насеље чији број становника расте јесте општински центар, који, међутим није и највеће насеље у општини, већ се по броју становника налази на трећем месту, иза села Обреж и Бачине. Учешће становништва млађег од 15 година у укупном становништву је 13,4% а старијег од 65 година 22,3. Просечна старост становништва је 43 године. Према подацима из 2012 године индекс старења је 160.4. Највећи део становништва општине Варварин чини становништво у сеоским насељима. Највећи проценат становништва је пунолетно становништво (14.948), а радно способног, између 15 и 64 год има око 10000 становника. У општини има 825 незапослених и 4296 пензионера док 361 лице тражи први посао. Овакав демографски тренд за последицу има веома неповољну демографску слику која се огледа у преовладавању старог становништва, смањењу пољопривредног становништва, неправилно распрострањење становништва по степену стручности и квалификацији итд., што директно или индиректно утиче на развој општине у целини. У укупном броју оних који се баве пољопривредом мушкараца има 4.716 а жена 3.790. На пољопривредним пословима годишње се ангажује око 1.600 сезонских радника. Учешће пољопривредног у укупном становништву је око 21,1%.

Диверзификација руралне економије: Од око 10.000 радно способних становника запослено је њих 3220, регистрованих незапослених 1053 (подаци НСЗ из 2017. год). Стопа незапослености износи 10.5 % а запослености 32.2%. Највећи део становништва је са основним образовањем 5222 становника (29,1%), док је број становништва са вишим и високим образовањем 930 (5,1%). Један од најважнијих потенцијала општине Варварин је велика могућност за развој прерађивачко-прехранбеног сектора, који би са развојем пољопривреде био носилац економског развоја општине, као и развоја сектора малих и средњих предузећа и занатских радњи. Овај сектор општинске привреде је неразвијен, те би требало учинити напор ка развоју овог концепта привреде. Један од основних квалитета малих и средњих предузећа је њихова брза и релативно лака прилагодљивост променама које настају на тржишту. Међу програмима који се могу реализовати, истичу се производња прерађевина од воћа и поврћа, производња сокова, производња вина и ракија, производња млечних производа, узгајање, прерада и паковање лековитог биља и шумских плодова и друго. У општини Варварин постоје потенцијали за развој туризма. Морава, Темнић, Јухор представљају неискоришћене ресурсе за развој туризма, нарочито кроз концепт екопољоетнотуристичких газдинстава. Извори лековитих и минералних вода такође представљају привредни и туристички потенцијал. Од споменика културе од значаја су: Кнежева воденица, Црква Св. Богородице, задужбина Милоша Обреновића, са гробницом кнеза Милете Радојковића, споменик Јови Курсули.

Рурална инфраструктура: Локална самоуправа значајна средства улаже у инфраструктуру, тако да се сваке године асфалтира велики број локалних путева, градских и сеоских улица, уређују се некатегорисани пољски путеви, у циљу обезбеђења што бољих услова за живот у сеоским срединама. На територији општине не постоје путеви магистралног карактера. Окосницу друмских веза чине државни путеви II реда: -P-220; пружа се у смеру исток – запад од Тићевца ка Трстенику. На територији општине пролази дужином од око 23,5km. -P-217; пружа се источним делом општине у смеру север-југ, од општинске границе са Параћином до границе са општином Крушевац. Кроз подручје општине пролази у дужини од око 19km. P-102; пружа се у западном делу општине у дужини од око 18,5km. На територији општине Варварин се налази 37 трафостаница. Дистрибутивна мрежа на градском подручју је подземна кабловска и ваздушна и доброг је квалитета. На ван градском подручју мрежа је ваздушна. Тренутно се улаже и планирају се улагања у будућем периоду за побољшање квалитета дистрибутивне мреже. Подручје општине Варварин обухвата 21 насељено место, која се снабдевају електричном енергијом из три електродистрибуције: - Електродистрибуција Крушевац, - Електродистрибуција Јагодина, - Електродистрибуција Параћин. Електро дистрибуција Крушевац снабдева насеља Варварин, Село Варварин, Маскаре, Бошњане, Обреж, Бачина, Горњи Катун, Церница, Суваја, и Орашје из ТС 35/10 kV Варварин преко далековода из Сталаћа. Насеља Залоговац, Мареново и Парцане се снабдевају из Крушевца. Насеља у Горњем Темнићу: Горњи Крчин, Средњи и Доњи Крчин, Мала Крушевица, Карановац, Тољевац и Пајковац се снабдевају преко далековода 10 kV из Белушића – Рековац Електродистрибуција Јагодина. Насеље Доњи Катун се напаја из подручја Електродистрибуције Параћин. Просторним планом Србије предвиђено је да се становништво у варваринској општини снабдева водом из регионалног водовода који се заснива на коришћењу воде из акумулације 'Телије' на Расини. Тренутно је на водоводној мрежи прикључено 1600 домаћинстава, и 800 на канализационој. У селима су углавном заступљени следећи видови снабдевања водом: индивидуални за појединачна домаћинства и групни водоводи из који се снабдевају групе домаћинстава. Цела општина је покривена мрежом фиксне и мобилне телефоније. У овом тренутку на територији општине постоје 3 мобилна оператера: „Телеком Србија“, „Теленор“ и „VIP“. Заступљени су кабловски оператери, интернет се у највећој мери остварује путем АДСЛ – а, кабловског интернета и провајдера бежичног интернета. Тренутно је 5 пословница „Поште Србије“ на територији општине Варварин.

Показатељи развоја пољопривреде

Пољопривредно земљиште: Од укупне површине привредног земљишта, око 95% чине оранице, воћњаци и виногради. Оваква структура пољопривредног земљишта омогућава развој интензивне, еколошки одрживе пољопривредне производње, која би заједно са развојем комплементарне прерађивачко-прехранбене производње, могла бити главни носилац развоја општине Варварин. Пољопривредно земљиште је 99% у приватном власништву. Општина Варварин располаже са 16565 хектара обрадивих површина од чега су: 14070 хектара оранице и баште, 4985 шуме, 188 хектара ливаде, 507 хектара пашњаци, 1297 хектара воћњаци, 1008 хектара виногради, 0,6 хектара баре и трске и 421 хектара чини остало земљиште. Оранице и баште чине 14070 хектара што чини удео од је 80,4% у укупном земљишту, 695 хектара чине ливаде и пашњаци, 1297 хектара чине воћњаци, а 1008 ха виногради. Због адекватних земљишних и климатских фактора производња поврћа на територији општине Варварин добија све већи значај. У општини Варварин има укупно 3658 пољопривредних газдинстава које

располажу са 16565 ха обрадивих површина. Највише је оних газдинстава која имају површину од 2-5 ха, просечна величина поседа по газдинству је 2,83 хектара. Наводњавана површина је око 2515 хектара. Доминирају интензивни начини коришћења (оранице и баште, воћњаци и виногради) који у укупној површини учествују са 95,6% , што се ретко где може срести у централној Србији. Релативно изражен рељеф и две веће реке (Велика и Западна Морава) са више притока, од којих су највеће Каленићка и Залоговачка река условили су образовање више типова, подтипова и нижих таксономских јединице земљишта (гајњаче, сироземи, смонице и алувијална и делувилална земљишта). Равничарски део општине Варварин припада познатој ђупријској котлини моравске долине. Производна вредност земљишта у општини Варварин је доста хетерогена, што је у зависности од физичких и хемијских особина земљишта, типа земљишта, конфигурације терена, могућности снабдевања са водом у случају појаве њеног дефицита и др. У поређењу са другим подручјима Републике и на основу бројних испитивања која су на овом подручју вршена више пута, може се закључити да је релативно висока производна вредност пољопривредног земљишта у општини Варварин један од најзначајнијих привредних ресурса ове општине. Она омогућава разноврсну и високо продуктивну биљну и сточарску производњу, нормално, уз правилан избор линије приоизводње и адекватну примену агротехничких и других мера.

Иако је производња поврћа заступљена на ситним парцелама и у екстензивним условима у новије време све више поврћара опредељује се за савремену производњу раног поврћа у пластеницима и на већим површинама и уз примену интензивнијих услова производње са савременом агротехником (употреба квалитетног декларисаног семена, минералних ђубрива, пластичних фолија, система за наводњавање и средстава за заштиту биља). Под поврћарским културама се годишње нађе 2.430 хектара. Највише су заступљени: паприка, парадајз, лубеница, а од раног поврћа: салата, рани купус и грашак.

Вишегодишњи засади: Општина Варварин располаже добрим земљишним и климатским чиниоцима за развој воћарства и виноградарства. Најповољнији терени за воћњаче и винограде су терени побрђа од 200 до 350 мнв, оцедити, песковити, на земљишту до IV бонитетне класе, топлих експозиција и повољних нагиба. Налазе се на благим падинама атара скоро свих села општине Варварин (изузев Доњег Катунa и Маскара). Некада широко распрострањене виноградарске културе у последњем периоду су запарложене и претворене у воћњаче, па је приоритет обнова винограда на овим просторима. Јагодичасто и коштуњаво воће предњачи у избору воћњачких култура. Повољне терене за воћњаче и винограде представљају терени на умереним експозицијама и стрмијем нагибу који су углавном заступљени на мањим површинама. У избору култура предњаче разне врсте коштуњавог воћа. Под воћњацима се налази 1297 хектара што чини удео од 7,4% у укупном пољопривредном земљишту. Под виноградима се налази 1008 хектара што је 5,75% укупног пољопривредног земљишта.

Сточни фонд: На територији општине Варварин је смештено 2621 грла крава и приплодних јунади. У већини газдинстава се чува 1-2 краве, док само 4 газдинства имају преко 30 грла. Интензивним говедарством за наше услове се бави 50 домаћинства од тога 10 товом јунади претежно слободним начином това и 40 домаћинства са пет и више музних крава. Перспектива свињарства у општини је реална због плодног земљишта и навике људи да се баве овом граном сточарства. Интензивирање производње уз увођење савремених технологијау обради земљишта, припремању сточне хране, изградњи квалитетних објеката и чувањем свиња високих генетских потенцијала је пут напретка свињарства. Укупан број свиња у општини Варварин по категоријама је: крмача 3894 , товних свиња 7817, прасади 15884 комада што

чини укупно 29678 грла. Свиње чува велики број домаћинстава а број крмача је најчешће од 2-5 по домаћинству. Педесетак домаћинстава има 10 и више крмача. Тренутно бројно стање живине је око 240.000 бројлера у тову и око 345.000 разних врста живине на индивидуалним газдинствима. Смештајни капацитети за тов пилића у општини су око петсто хиљада у турнусу и махом су смештени у селу Бошњане. Осим производње бројлера присутна је и производња конзумних јаја приближно 80.000 кока носиља. На територији општине Варварин смештено је 4.474 оваца и 858 коза у око шест стотина пољопривредних газдинстава. Интензивним овчарством се бави десетак домаћинстава која имају педесет и више оваца и коза. У општини постоје многе необрађене површине на којима је порасло шибље и трава и оне се могу искористити за чување оваца и коза. Јагњад су веома тражена у земљама ЕУ и уз побољшање расног састава реално је очекивати развој овчарства. Због квалитета и микробиолошке вредности козјег млека требало би развијати и ову грану сточарства.

Механизација, опрема и објекти: Сама пољопривредна производња је екстензивна и није тржишно оријентисана, заснована је на застарелој механизацији и технологији. Механизација је у просеку стара и преко 20 година. Већина пољопривредних произвођача производи за своје личне потребе, а евентуални вишкови се продају на локалном тржишту. Опремљеност објеката за смештај стоке је врло неуједначен и зависи од степена специјализације и величине стада. Мали број пољопривредних газдинстава су током последње деценије имала значајне инвестиције као и у унапређење стандарда, изградњу и проширење постојећих капацитета. Ови објекти су технички добро опремљени и испуњавају захтеве предвиђене стандардима о добробити животиња. И поред тога, управљање стајњаком и његово складиштење остаје један од кључних проблема са којим се суочава већина великих, али и део малих произвођача. На основу прикупљених података у попису пољопривреде у општини се налази 4.971 трактор и 387 комбајна. Највећи део комбајна су комбајни за стрна жита. Доминирају трактори од 19-26 киловата, док је број трактора са више од 37 киловата - 451. Пољопривредни произвођачи тренутно располажу са: 99 берача кукуруза, 2.588 плугова, 1.418 тањирача, 1.699 дрљача, 209 сетвоспремача, 431 ротофреза, 653 сејалица, 625 растурача вештаког ђубрива, 78 растурача стајског ђубрива, 925 прокалица 799 косилица и 955 приколица. Скоро свако пољопривредно газдинство има објекат за чување бар једне врсте стоке, а по нека газдинства имају и више изграђених објеката. Најбројнији су објекти за чување свиња - 3.233, у којима се може сместити преко 35.105 свиња, затим објекти за смештај говеда-2.049 капацитета 12.657 грла, за живину – 318, капацитета 124.658 и објекти за смештај остале стоке 558. За смештај пољопривредних производа користе се кошеви – и њих има 2.482, затим амбари – 351 ком. а најмање има силоса 32. Изграђено је 1.137 објеката за смештај пољопривредне механизације, 11 хладњача и 1 сушара. Хладњаче се обично користе за смештај шљива, вишања, јагода и шаргарепе. У Варварину се налази хладњача највећег капацитета од 5.000 тона и користи се за смештај шљива и вишања. У последњих неколико година све више пољопривредника који се баве повртарством, подижу стакленике и пластенике, да би произвели ране производе који постижу бољу цену на пијаци. Тренутно у општини Варварин има 7 стакленика и око 600 пластеника.

Радна снага: Број пољопривредних газдинстава на територији општине, према резултатима Пописа пољопривреде из 2012. године, је 3.658. Од укупног броја пољопривредних газдинстава, колико их има у општини Варварин, 2.430 газдинстава има само 1-2 лица која живе на газдинству, 1 083 газдинстава има 3-4 члана, а око 142 газдинстава има 5-6 чланова. Само 3 газдинства имају више од 7 лица која стално живе на газдинству. У укупном броју

оних који се баве пољопривредом мушкараца има 4.716 а жена 3.790. На пољопривредним пословима годишње се ангажује око 1.600 сезонских радника. Пољопривредна газдинства која имају 1-2 члана су углавном старачка газдинства са преко 65 година по члану, без школе, или са 4 - 8 разреда основне школе. На газдинствима где живи више од 7 чланова, обично су заступљене 3 генерације, где школска спрема сваког појединца зависи од година. Најраспрострањенија су газдинства на којима стално живе и баве се пољопривредом лица са средњом стручном спремом. Што се тиче нивоа њихове обучености из области пољопривредне производње највећи део имају само пољопривредно искуство стечено праксом док незнатан број има стечено средње и високо стручно образовање из области пољопривреде. Једно од најделикатнијих питања будућег развоја сектора пољопривреде је изразито неповољна старосна и образовна структура пољопривредне радне снаге. Овај проблем значајан је како са аспекта социјалне структуре руралних средина, тако и у погледу капацитета људских потенцијала за усвајање нових технологија, промену производне структуре и многе друге.

Структура пољопривредних газдинстава: На територији општине Варварин се налази 3.658 пољопривредних газдинстава. Укупан број газдинстава који располаже земљиштем је 3.638 и она располажу са 10380 хектара земљишта. Број условних грла је 11.580. Највише газдинстава располаже са 2-5 ха обрадивог земљишта (1.335), са 1-2 ха располаже 933 газдинства, мање од 1 ха поседује 884 газдинстава, 388 има од 5-10 ха, једно газдинство располаже површином већом од 100 ха док 20 газдинстава не располаже обрадивим земљиштем.

Производња пољопривредних производа: У општини Варварин назаступљенија у пољопривредној производњи је биљна производња, а највише ратарство, производња крмног биља и повртарска производња. Упоредо са биљном производњом веома је важна и сточарска производња. Најраспрострањенија култура у општини Варварин је кукуруз, који заузима највеће посејане површине од 3.220 ха. Веома распрострањена у сетвеној структури је и пшеница која заузима површине од 2.475 ха. По површинама следи јечам на 1.054 ха, оvas на 227 ха, раж на 16 ха и махунарке на 24 ха. Приноси кукуруза се обично крећу између 5 – 6,5 т/ха, а пшенице и јечма око 3,5 – 4,5 т/ха. Најраспрострањеније повртарске културе су: паприка - 188 ха, јагоде - 184, бостан - 93, купус – 28 ха, шаргарепа – 16 ха, парадајз – 11 ха. На подручју општине Варварин није значајно заступљена органаска производња и још увек нема довољно заинтересованих за ту производњу.

Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника: У општини Варварин постоји 7 пољопривредних задруга. Земљорадничке задруге „Бошњане“ (Бошњане), „Агрикола“ - (Обреж), „Младост“ - (Обреж), „Обрежанка“ (Обреж). Због структуре газдинстава удруживање произвођача се намеће као императив, те је у општини Варварин дошло до формирања више удружења пољопривредника и то: -Удружења сточара „Обреж“ (Обреж) - Удружење повртар „Доњи Катун“ (Доњи Катун) - Удружење сточара „Село Варварин“ (Село Варварин) - Удружење повртар „Томато“ (Варварин Село) - Удружење „Здрава храна“ (Горњи Крчин) - Удружење воћара „Мала Крушевица“ - (Мала Крушевица) - Водокорисничко удружење „Агро Обреж“ (Обреж)

Трансфер знања и информација: Пољопривредни произвођачи су веома заинтересовани за обуке и предавања која организује ПССС Крушевац, као и за све врсте обука организованих од стране: истраживачких установа, привредних субјеката, агенција и локалне самоуправе.

Стручна служба ЈЛС се труди да едукацију пољопривредника обавља у време зимског периода, када је мањи интензитет радова у пољопривреди, организујући предавања за која пољопривредници покажу највише интересовања. Најчешће су то предавања на теме: 1. нове сорте поврћа и њихово гајење 2. расађивање повртарских култура 3. заштита повртарских култура 4. исхрана преживара 5. гајење говеда, оваца и коза 6. ратарске културе краће вегетације 7. пчеларство 8. ИПАРД фондови 9. Задругарство 10.

Презентација нових правилника конкурса Министарства пољопривреде и заштите животне средине.

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА
И ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Табела 1. Мере директних плаћања

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 2. Мере кредитне подршке

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 3. Мере руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	101	16.000.000,00	60	100.000,00	0,00
2	Управљање ризицима	104	2.000.000,00	20	50.000,00	0,00
	УКУПНО		18.000.000,00			

Табела 4. Посебни подстицаји

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју	402	2.000.000,00	0,00	100	0,00	0,00
	УКУПНО		2.000.000,00				

Табела 5. Мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, мера кредитне подршке, мера руралног развоја и посебних подстицаја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 6. Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (без пренетих обавеза)	20.000.000,00
Планирана средства за директна плаћања	0,00
Планирана средства за кредитну подршку	0,00
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	18.000.000,00
Планирана средства за посебне подстицаје	2.000.000,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, кредитне подршке и у оквиру мера руралног развоја	0,00

Буџет	Вредност у РСД
Пренете обавезе	0,00

Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике: Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике након примене Програма мере подршке су намењене пољопривредним газдинствима са територије општине Варварин, у висини од 20% вредности премије без пореза за регресирање премије осигурања и до -60% вредности инвестиције без ПДВ а и усмерене су за набавку приплодних јуница, система за наводњавање као и остале опреме и механизације. Такође, се део средстава издваја за едукацију пољопривредника, кроз посету Међународном пољопривредном сајму у Новом Саду и за организовање стручних предавања из области пољопривредне производње. Очекује се да ће планиране мере подршке, које су намењене пољопривредним удружењима и индивидуалним пољопривредним произвођачима, повећања дохотка и побољшању одрживих услова за живот сеоског становништва, побољшању квалитета производа уз испуњавање националних и ЕУ стандарда, увођењу нових технологија и иновација, и отварање нових тржишних могућности, повећања продуктивности и ефикасности рада и запошљавања на пољопривредним газдинствима, смањење производних трошкова као и даљем подстицању удруживања повећање броја регистрованих пољопривредних газдинстава, заштити животне средине од негативних утицаја пољопривредне производње.

Информисање корисника о могућностима које пружа Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја: Информисање потенцијалних корисника о мерама које су дефинисане Програмом ће се вршити путем: 1. локалних телевизија и радија 2. на огласној табли у холу општинске управе и општинског услужног центра 3. путем интернет презентације општине 4. пољопривредне стручне службе 5. на огласним таблама у Месним канцеларијама

Мониторинг и евалуација: За мониторинг и евалуацију Програма задужено је одељење за буџет, финансије, привреду, економски развој, јавне набавке и утврђивање и наплату јавних прихода општине Варварин, као и Комисија за расподелу и контролу управљања средствима Буџетског фонда за пољопривреду и рурални развој општине Варварин.

II. ОПИС ПЛАНИРАНИХ МЕРА

2.1. Назив и шифра мере: 101 Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава

2.1.1. Образложење: Техничко-технолошка опремљеност пољопривредног сектора захтева значајније инвестиције у модернизацију производње пољопривредних газдинстава, као и опрему, технологију и јачање производног ланца. У складу са Стратегијом пољопривреде и руралног развоја највећи део буџетских средстава је управо намењен расту конкурентности. Један од веома битних узрока недовољне конкурентности пољопривреде јесте ниска продуктивност, која произилази и из недовољне техничке и технолошке опремљености газдинстава. Пољопривредна газдинства, због неповољног економског и социјалног стања, нису у могућности да сама обезбеде довољно средстава за модернизацију производње. У оквиру Програма мера подстицаји би били намењени пољопривредним газдинствима и обухватили би набавку: пољопривредне опреме, квалитетних грла стоке, пластеника, система за наводњавање и остале опреме, набавку квалитетног приплодног материјала, садница воћа и винове лозе. Мера инвестиције у материјална средства пољопривредних газдинстава подржава мала пољопривредна газдинства у циљу унапређења процеса производње, продуктивности, конкурентности, а све ради постизања веће економске ефикасности, веће оријентисаности ка тржишту и дугорочне одрживости. Иако ова газдинства не карактерише специјализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа, високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене у ланцу исхране, лоша техничка опремљеност газдинства, односно застарела механизација, низак степен образовања и стручне оспособљености итд. Постоји потреба да се овом мером утиче на повећање приноса и побољшање агро-техничких мера.

2.1.2. Циљеви мере: Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава, повећање обима производње, побољшање продуктивности и квалитета производа, смањење трошкова производње, подизање конкурентности производње и стварање тржишно одрживог произвођача, обезбеђивање услова за уравнотежен развој говедарства, очување и унапређење расног састава говеда, боље коришћење расположивих ресурса, повећање производних површина, у повећање наводњаваних површина и унапређење техничко-технолошке опремљености.

2.1.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Ова мера је у складу са Националним програмом руралног развоја за период од 2018-2020 године.

2.1.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници мере су физичка лица са пребивалиштем на територији општине Варварин – носиоци регистрованог пољопривредног газдинства са активним статусом за 2019. годину.

2.1.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бинзнис план или пројекат о економској одрживости улагања.

2.1.6. Општи критеријуми за кориснике: 1. Корисник треба да има регистровано пољопривредно газдинство уписано у Регистар пољопривредних газдинстава, са активним

статусом и са пребивалиштем и производњом на територији општине Варварин. 2. За инвестицију за коју подноси захтев, не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације). 3. Корисници морају наменски да користе и не могу да отуђе инвестицију која је предмет захтева у периоду од три године од дана набавке опреме и расних грла стоке.

2.1.7. Специфични критеријуми: Сектор млека - пољопривредна газдинства која поседују у свом власништву, односно у власништву члана РПГ 1 - 19 млечних крава У случају набавке нових машина и опреме за наводњавање прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која поседују у свом власништву, односно у власништву члана РПГ максимално 100 млечних крава. За набавку квалитетних приплодних грла, прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која на крају инвестиције поседују у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 3-100 квалитетних приплодних грла говеда млечних раса, односно 10-300 квалитетних приплодних грла оваца/коза. Сектор меса - Прихватљиви корисници су они корисници који у Регистру објеката (у складу са Правилником о регистрацији, односно одобравању објеката за узгој, држање и промет животиња- Службени гласник РС, 36-2017) имају регистроване објекте са капацитетима за тов/узгој: мање од 20 јунади и/или мање од 150 грла приплодних оваца/коза и/или мање од 30 приплодних крмача и/или мање од 100 товљеника свиња у турнусу и/или од 1.000-3.999 бројлера у турнусу. - У случају када се ради о набавци квалитетних приплодних животиња прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која на крају инвестиције поседују у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 3-100 грла квалитетних приплодних говеда товних раса, или 10-300 квалитетних приплодних грла оваца/коза, или 5-100 грла квалитетних приплодних крмача. Сектор производње воћа, грожђа, поврћа, хмеља и цвећа - Прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која у свом власништву, односно у власништву члана РПГ имају: мање од 2 ха јагодичастог воћа и хмеља; односно мање од 5 ха другог воћа, односно 0,1- 50 ха цвећа, односно 0,2-100 ха винове лозе. - У случају подизања нових или обнављања постојећих (крчење и подизање) производних (са наслоном) и матичних засада воћака и винове лозе прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која на крају инвестиције имају у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 0,1-50 ха јагодастих врста воћака и хмеља, 0,3-100 ха другог воћа, 0,2-100 ха винове лозе - Прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која на крају инвестиције имају у свом власништву, односно у власништву члана РПГ мање од 0,5 ха пластеника или мање од 3 ха производње поврћа на отвореном простору Остали усеви (житарице, уљарице, шећерна репа) - Прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која имају у свом власништву, односно у власништву члана РПГ Пољопривредна газдинства која имају мање од 50 ха земљишта под осталим усевима. - За инвестиције за набавку машина и опреме за наводњавање прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која имају мање од 100 ха земљишта под осталим усевима. Сектор пчеларства • У сектору пчеларства прихватљиви корисници треба да имају 5-500 кошница

2.1.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.1.1	Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса: говеда, оваца и коза

101.1.10	Машине за допунску обраду земљишта
101.1.11	Машине за ђубрење земљишта
101.1.12	Машине за сетву
101.1.13	Машине за заштиту биља
101.1.14	Машине за убирање односно скидање усева
101.1.15	Машине за транспорт
101.1.17	Машине и опрема за наводњавање усева
101.1.3	Опрема за мужу, хлађење и чување млека на фарми, укључујући све елементе, материјале и инсталације
101.1.4	Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака
101.1.5	Машине и опрема за припрему сточне хране, за храњење и напајање животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну;
101.1.8	Опрема за фиксне ограде и електричне ограде за пашњаке/ливаде
101.1.9	Машине за примарну обраду земљишта
101.2.1	Набавку квалитетних приплодних грла говеда, оваца, коза и свиња које се користе за производњу меса
101.2.10	Машине за примарну обраду земљишта
101.2.11	Машине за допунску обраду земљишта
101.2.12	Машине за ђубрење земљишта
101.2.13	Машине за сетву
101.2.14	Машине за заштиту биља
101.2.15	Машине за убирање односно скидање усева
101.2.16	Машине за транспорт
101.2.18	Машине и опрема за наводњавање усева
101.2.3	Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака
101.2.5	Машине и опрема за складиштење и припрему сточне хране, за храњење и појење животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту ст
101.2.9	Опрема за фиксне ограде и електричне ограде за пашњаке/ливаде
101.4.1	Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, хмеља и винове лозе

101.4.12	Набавка бокс палета за транспорт и складиштење производа
101.4.14	Набавка опреме-линија за бербу, сортирање и калибрирање производа
101.4.16	Набавка опреме за резивање, дробљење, сечење и уклањање остатака након резидбе воћних врста
101.4.19	Машине за примарну обраду земљишта
101.4.2	Подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу
101.4.20	Машине за допунску обраду земљишта
101.4.21	Машине за ђубрење земљишта
101.4.22	Машине за сетву
101.4.23	Машине за садњу
101.4.24	Машине за заштиту биља
101.4.25	Машине за убирање односно скидање усева
101.4.26	Машине за транспорт
101.4.28	Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева
101.4.3	Подизање, набавка и опремање система противградне заштите у воћњацима и вишегодишњим засадима
101.4.4	Подизање/набавка жичаних ограда око вишегодишњих засада
101.4.6	Набавка опреме и уређаја за додатно осветљење и засењивање биљака при производњи у заштићеном простору
101.4.8	Набавка опреме и уређаја за сетву, садњу и мулчирање (са фолијом)
101.5.1	Машине за примарну обраду земљишта
101.5.10	Машине и опрема за наводњавање усева
101.5.2	Машине за допунску обраду земљишта
101.5.3	Машине за ђубрење земљишта
101.5.4	Машине за сетву
101.5.5	Машине за садњу
101.5.6	Машине за заштиту биља
101.5.7	Машине за убирање односно скидање усева
101.5.8	Машине за транспорт
101.6.2	Набавка опреме за пчеларство

2.1.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема бодовања, већ се средства одобравају корисницима по редоследу (датуму) пријема потпуних захтева до утрошка средстава.	да	

2.1.10. Интензитет помоћи: За све инвестиције у оквиру ове мере за инвестиције предвиђа се помоћ следећег интензитета помоћи: - Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса: говеда, оваца и коза (мера 101.1.1) до 50% помоћи без ПДВ-а до 100.000 динара. -

Набавку квалитетних приплодних грла говеда, оваца, коза и свиња које се користе за производњу меса (мера 101.2.1) до 50 % бед ПДВ-а до 100.000 динара. - Подизање нових и обнављање постојећих (крчење и подизање) производних (са наслоном) и матичних засада воћака, хмеља и винове лозе, као и постављање противградних мрежа, објеката и набавка опреме и средстава за тестирање, клонску селекцију, сертификацију, конзервацију и мултипликацију садног материјала. (мера 101.4.1.) до 60% без ПДВ-а до 60.000 динара. -

Набака механизације и опреме за сетву, садњу, заштиту биља и наводњавање/одводњавање за воћарску и виноградарску производњу, производњу садног материјала и повртарску производњу (укључујући и производњу расада и цвећарство) на отвореном пољу; набавка механизације за воћарско-виноградарску производњу (набавка прецизних машина за сетву, машина за расађивање расада, висококвалитетних прскалица или атомизера за заштиту од болести, корова и штеточина; набавка система са микропрскалицама за заштиту воћњака, винограда и расадника од измрзавања; набавка противградних мрежа и пратеће опреме; набавка система кап по кап; набавка пластичних фолија, агротекстила и прскалица за наводњавање) (мере 101.3.3.) до 50% без ПДВ-а до 50.000 динара. - Опрема за мужу, хлађење и чување млека на фарми, укључујући све елементе, материјале и инсталације (мера 101.1.3.) до 50% без ПДВ-а до 50.000 динара. - Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака; специјализоване приколице за транспорт чврстог стајњака, укључујући и пратећу опрему за полутечни и течни стајњак (мере 101.1.4. сектор млеко и мера 101.2.3. сектор меса) до 50% без ПДВ-а до 50.000 динара. - Машине и опрема за припрему сточне хране, за храњење и напајање животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну; хранилице; појилице; балери; омотачи бала и комбајни за сточну храну; косилице; превртачи сена) (мере 101.1.5. сектор млека, 101.2.5 сектор меса) до 50% без ПДВ-а до 50.000 динара. - Опрема за фиксне ограде и електричне ограде за пашњаке/ливаде (мере 101.1.8. сектор млека и 101.2.9. сектор меса), Машине за примарну обраду земљишта (мере 101.1.9. сектор млека и 101.2.10. сектор меса), Машине за допунску обраду земљишта (мере мере 101.1.10 сектор млека и 101.2.11. сектор меса), Машине за ђубрење земљишта (мера 101.1.11. сектор млека и 101.2.12. сектор меса), Машине за сетву (сектор млека 101.1.12 и сектор меса 101.2.13.), машине за заштиту биља (мера 101.1.1.14 и сектор меса 101.2.14.), машине за убирање, односно скидање усева (мера 101.1.14. и сектор меса 101.2.15.), машине за транспорт (мера 101.1.15. сектор млека и сектор меса 101.2.16), машине и опрема за наводњавање усева (мера 101.1.17. сектор млека и сектор меса 101.2.18.) до 50% без ПДВ-а до 50.000 динара. - Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, хмеља и винове лозе, Подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу, Подизање, набавка и опремање система противградне заштите у воћњацима и вишегодишњим засадима, Подизање/набавка жичаних ограда око вишегодишњих засада, Набавка опреме и уређаја за додатно осветљење и засењивање биљака при производњи у заштићеном простору, Набавка опреме и уређаја за сетву, садњу и мулчирање (са фолијом), Набавка бокс палета за транспорт и складиштење производа, Набавка опреме-линија за бербу, сортирање и калибрање производа, Набавка опреме за орезивање, дробљење, сечење и уклањање остатака

након резидбе воћних врста (мере 101.4.1., 101.4.2., 101.4.3. , 101.4.4., 101.4.6., 101.4.8. , 101.4.12. , 101.4.14. 101.4.16.) 50% до 50.000 динара. Машине за примарну обраду земљишта (мера 101.4.19.), Машине за допунску обраду земљишта (мера 101.4.20.) Машине за ђубрење земљишта (мера 101.4.21.) , Машине за сетву (мера 101.4.22.) Машине за садњу (мера 101.4.23.), Машине за заштиту биља (мера 101.4.24.), Машине за убирање односно скидање усева (мера 101.4.25.), Машине за транспорт (мера 101.4.26.), Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева (мера 101.4.28.) Машине за примарну обраду земљишта (мера 101.5.1.), Машине за допунску обраду земљишта (мера 101.5.2.), Машине за ђубрење земљишта (мера 101.5.3.), Машине за сетву (мера 101.5.4.), Машине за садњу (мера 101.5.5.), Машине за заштиту биља (мера 101.5.6.), Машине за убирање односно скидање усева (мера 101.5.7.), Машине за транспорт (мера 101.5.8.), Машине и опрема за наводњавање усева (мера 101.5.10.) до 50% без ПДВ –а до 50.000 динара. - Набавка опреме за пчеларство (101.6.2.) до 50% без ПДВ-а до 50.000 динара.

2.1.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Укупан број поднетих захтева
2	Укупан број одобрених захтева.

2.1.12. Административна процедура: Подстицајна средства додељиваће се путем конкурса који ће детаљније дефинисати критеријуме за корисника подстицаја. Конкурс ће трајати од дана објављивања до утрошка средстава а најкасније до 31.10.2019. године. Конкурс објављује у средствима јавног информисања општине Варварин и огласној табли Управе. Општинска управа Варварин вршиће пријем захтева у складу са конкурсним условима и критеријумима. Потенцијални корисници могу поднети само једну конкурсну пријаву, која се може односити само на једну програмску односно подпрограмску област. Комисија за расподелу и контролу управљања средствима Буџетског фонда за пољопривреду и рурални развој општине Варварин(у даљем тексту Комисија) у поступку одобравања подстицајних средстава моћи ће да проверава све наводе у конкурсној документацији, утврди и провери тачност приложене документације изласком на терен и да по потреби тражи доставу додатне документације. Захтеви ће се разматрати по редоследу приспећа. За сваку инвестицију Комисија задржава право да истражи тржиште и одреди минималну и максималну цену инвестиције која ће бити примењена приликом обрачуна одобравања подстицајних средстава. Одлуку о додели подстицајних средстава доноси Општинско Веће општине Варварин на предлог Комисије. Одобрена подстицајна средства уплаћиваће се на наменски рачун регистрованог пољопривредног газдинства а начин реализације и обавезе корисника којима се одобре средства прецизираће се решењем.

2.2. Назив и шифра мере: 104 Управљање ризицима

2.2.1. Образложење: Елементарне непогоде су појаве које настају деловањем природних сила, углавном без воље човека. Почетак, обим и време трајања елементарних непогода не може се

унапред предвидети и њиховим дејством би биле уништене засађене пољопривредне културе, губитак стоке и сл. што би дугорочно смањило економски потенцијал становништва на том подручју. Не постоји јединствена база газдинстава која користе услуге осигурања усева, плодова и животиња али се претпоставља да око 3% од укупног броја газдинстава осигурава своје усеве (подаци осигуравајућих кућа на нивоу републике) и користи могућност регресирања премија осигурања. Разлог за такво стање је стране лежи у необавештености пољопривредних произвођача о предностима које пружа осигурање, као и у томе да слабо развијену пољопривредну производњу због мали улагања и малих приноса није исплативо осигуравати.

2.2.2. Циљеви мере: 1. Раст производње и стабилност дохотка произвођача. 2. Смањење ризика и смањење трошкова производње.

2.2.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Ова мера је у складу са Националним програмом руралног развоја за период од 2018-2020 године.

2.2.4. Крајњи корисници: Корисници су пољопривредни произвођачи са пребивалиштем на територији општине Варварин.

2.2.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бизнис план или пројекат о економској одрживости улагања.

2.2.6. Општи критеријуми за кориснике: Корисници су пољопривредни произвођачи са територије општине Варварин који су у целости исплатили премију осигурања осигуравајућем друштву.

2.2.7. Специфични критеријуми: Не постоје специфични критеријуми за коришћење ове мере подстицаја.

2.2.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
104.3	Осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња

2.2.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Нема бодовања, већ се средства одобравају корисницима по редоследу (датуму) пријема потпуних захтева до утрошка средстава.	да	

2.2.10. Интензитет помоћи: Износ подстицаја је 20% од исплаћене премије осигурања до 50.000 динара.

2.2.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број пољопривредних газдинстава која осигуравају усеве, плодове и животиње.
2	Годишњи индекс промене броја осигураника

2.2.12. Административна процедура: Корисници сами бирају осигуравајуће друштво са којим закључује уговор о осигурању. Инвестиција која ће се финасирати у оквиру ове мере спроводиће се кроз конкурс за подношење захтева, који ће бити отворен до утрошка средстава, а најкасније до 31.10.2019. године. Реализација субвенционисања премије осигурања усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња се спроводи на следећи начин: Након усвајања Програма мера, Општинска управа Варварин расписује конкурс који ће детаљније дефинисати критеријуме за корисника подстицаја. Уз захтев за регресирање осигурања се прилаже копија полисе осигурања и потврда о измиреним обавезама, издата од стране друштва за осигурање код кога је подносилац осигуран у периоду од 01. новембра претходне до 31. октобра текуће године. Средства се расподељују редом на основу комплетних-прихватљивих захтева, до утрошка расположивих средстава. Комисија за расподелу и контролу управљања средствима Буџетског фонда за пољопривреду и рурални развој општине Варварин утврђује да ли су испуњени прописани услови за остваривање права на коришћење регреса за премију осигурања и доноси предлог одлуке о исплати средстава Општинском Већу општине Варварин. Исплата регреса за премију осигурања за усеве, плодове, вишегодишње засаде, расаднике и животиње се врши тако што ће општина Варварин уплатити средства, на рачун корисника који су конкурисали, на основу Решења, на предлог Комисије и одлуке Општинског Већа.

2.3. Назив и шифра мере: 402 Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју

2.3.1. Образложење: Техничко-технолошка опремљеност пољопривредног сектора захтева значајније инвестиције у модернизацију производње пољопривредних газдинстава, као и опрему, технологију и јачање производног ланца. У складу са националном Стратегијом пољопривреде и руралног развоја 2014-2024 (приоритетно подручје 5) највећи део буџетских средстава је намењен расту конкурентности. Унапређење система трансфера знања и развоја људских потенцијала и Подршка информативним активностима обухватиће подршку промоције развојних потенцијала и потреба села, очувања традиције, подршку активностима везаним за подизање нивоа пласмана производа и услуга и активностима везаним за развој села у образовном, здравственом, културном, спортском, социолошком и осталим аспектима, који ће утицати на побољшање квалитета живота сеоског становништва. Индивидуални пољопривредни произвођачи из свих села са територије општине Варварин који желе да се упознају са новостима у пољопривреди ће бити посетиоци Међународног пољопривредног сајма у Новом Саду, где ће бити упознати са најновијом механизацијом која се користи у свету, органском пољопривредом, новим расама стоке итд. Досадашње посете сајмовима

пољопривреде, пољопривредни произвођачи су користили и за куповину нове механизације по нижим – сајамским ценама, куповину расних грла стоке, упознавање са новим системима за наводњавање, повезивање са другим пољопривредним произвођачима, земљорадничким задругама, пољопривредним удружењима и сл.

2.3.2. Циљеви мере: Општи циљеви: Повећање доступности и квалитета знања, повећање конкурентности пољопривредне производње као и промоција развојних потенцијала и потребе села. Специфични циљеви: Повећање нивоа стручног знања и вештина сеоског становништва, примена нових технологија и иновација и унапређење институција укључених у систем креирања и трансфера знања.

2.3.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Ова мера је у складу са Националним програмом руралног развоја за период од 2018-2020 године.

2.3.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су пољопривредни произвођачи са пребивалиштем на територији општине Варварин.

2.3.5. Економска одрживост: За економску одрживост није потребан бизнис план или пројекат.

2.3.6. Општи критеријуми за кориснике: Сви индивидуални пољопривредни произвођачи који желе да организовано посете Међународни пољопривредни сајам у Новом Саду као и стручна предавања која организује општина Варварин, морају имати регистровано пољопривредно газдинство и пребивалиште на територији општине Варварин.

2.3.7. Специфични критеријуми: За посету Међународном пољопривредном сајму у Новом Саду врши се упис до попуне места у аутобусима.

2.3.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
402.1	Информативне активности: сајмови, изложбе, манифестације, студијска путовања

2.3.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	За посету Међународном пољопривредном сајму у Новом Саду нема бодовања, врши се упис до попуне места у аутобусима.		

2.3.10. Интензитет помоћи: 100 посто од укупних трошкова закупа аутобуса за превоз пољопривредних произвођача до Новог Сада као и организовање предавања из области

пољопривреде.

2.3.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број пољопривредних произвођача који су посетили сајмове пољопривреде
2	Број предавања и број слушаоца предавања.

2.3.12. Административна процедура: Организацију посете Међународном пољопривредном сајму у Новом Саду обавља стручна служба за пољопривреду општине Варварин. На основу најповољније понуде и расположивости превозника који ће обавити превоз до Новог Сада стручна служба врши избор превозника. Заинтересовани пољопривредни произвођачи пријављују се стручној служби достављајући уплату за карту за колективне посете. Упис заинтересованих посетилаца траје до попуне слободних места или до утрошка средстава.

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја

III. ИДЕНТИФИКАЦИОНА КАРТА

Табела: Општи подаци и показатељи

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Аутономна покрајина		рзс*
Регион	Шумадија и Западна Србија	рзс*
Област	Расинска област	рзс*
Град или општина	Општина Варварин	рзс*
Површина	249 квадратних километара	рзс*
Број насеља	21	рзс*
Број катастарских општина	21	рзс*
Број подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП)	-	
Демографски показатељи		
Број становника	17.966	рзс**
Број домаћинства	5.544	рзс*
Густина насељености (број становника/површина, km ²)	70	
Промена броја становника 2011:2002 (2011/2002*100 - 100)	-10,71	рзс**
- у руралним подручјима АП/ЈЛС	- 15%	рзс**
Становништво млађе од 15 година (%)	13,4	рзс**
Становништво старије од 65 година (%)	22,2	рзс**
Просечна старост	45,1	рзс*
Индекс старења	160.4	рзс*
Без школске спреме и са непотпуним основним образовањем (%)	24,7	рзс*
Основно образовање (%)	29,1	рзс*
Средње образовање (%)	27,1	рзс*
Више и високо образовање (%)	5,2	рзс*
Пољопривредно становништво у укупном броју становника (%)	21,1	Процена
Природни услови		
Рељеф (равничарски, брежуљкасти, брдски, планински)	котлина, брежуљкасто-брдски, планински	Интерни
Преовлађујући педолошки типови земљишта и	смоница (III),	Интерни

бонитетна класа	алувијално земљиште (III), ливадско земљиште (II, V), псеудоглеј (IV)	
Клима (умерено-континентална, субпланинска ...)	умерено-континентална, субпланинска	Интерни
Просечна количина падавина (mm)	626	Интерни
Средња годишња температура (oC)	11.2	Интерни
Хидрографија (површинске и подземне воде)	Велика и Западна Морава, 6 језера, (од 2 до 10 м дубине)	Интерни
Површина под шумом (ha)	4.985	рзс*
Површина под шумом у укупној површини АП/ЈЛС (%)	20	рзс*
Пошумљене површине у претходној години (ha)	Нема података	рзс*
Посечена дрвна маса (m3)	7.365	рзс*
ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ		
Стање ресурса		
Укупан број пољопривредних газдинстава:	3658	рзс***
Број регистрованих пољопривредних газдинстава (РПГ):	2.114	Управа за трезор
- породична пољопривредна газдинства (%)	2111	
- правна лица и предузетници (%)	3	
Коришћено пољопривредно земљиште - КПЗ (ha)	10.380	рзс***
Учешће КПЗ у укупној површини ЈЛС (%)	41,69	
Оранице и баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци, остало(18) (ha, %)	17492	рзс***
Жита, индустријско биље, поврће, крмно биље, остало(19) (ha, %)	7078	рзс***
Просечна величина поседа (КПЗ) по газдинству (ha)	2.83	рзс***
Обухваћеност пољопривредног земљишта комасацијом (ha)	-	Интерни
Обухваћеност земљишта неким видом удруживања (ha)	нема података	Интерни
Број пољопривредних газдинстава која наводњавају КПЗ	1906	рзс***
Одводњавана површина КПЗ (ha)	нема података	Интерни
Наводњавана површина КПЗ (ha)	2515	рзс***
Површина пољопривредног земљишта у државној својини на територији АП(20) (ha)	595	Интерни
Површина пољопривредног земљишта у државној својини која се даје у закуп (ha):	300	Интерни
- физичка лица (%)	100:300	Интерни
- правна лица (%)	говеда 2.621, свиња	Интерни

	29.678, оваца и коза 5.332 живине 345.509, кошница пчела 4.583	
Говеда, свиње, овце и козе, живина, кошнице пчела (број)	4.971 трактора, 170 комбајна, 10.546 прикључних машина	рзс***
Трактори, комбајни, прикључне машине (број)	Укупно 9.703 6158 за смештај стоке, кошева – 2 482, 351 амбар, 32 силоса.	рзс***
Пољопривредни објекти (број)	11 хладњача, 1 сушара, 7 стакленика, 604 пластеника	рзс***
чч, сушаре, стакленици и пластеници (број)	3.208ха (7070 ПГ) минерална ђубрива, 1.333 ха (1663 ПГ) стајњак, средства за заштита биља 6481 ха (3108 ПГ)	рзс***
Употреба минералног ђубрива, стајњака и средстава за заштиту биља (ха, број ПГ)	8.506	рзс***
Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству:	99,4 : 0,6	рзс***
(на породичном ПГ: на газдинству правног лица/предузетника) (ха)		рзс***
Годишње радне јединице (број)	4.147	рзс***
Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника (број)	7 задруга 6 удружења	Интерни
Производња пољопривредних производа(количина):		
- биљна производња (t)	107.6 кромпир, 17710 кукуруз, 9.900 пшеница, 1.428 купус 1.269 шљива, 658 јабука, 2478 грожђе, паприка 2143, парадајз 170.	рзс***
- сточарска производња (t, lit, ком.)	млеко 1392 тоне	Интерни
ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА		
Рурална инфраструктура		рзс*
<i>Саобраћајна инфраструктура</i>		
Дужина путева(26) (km)	126	рзс*
Поште и телефонски претплатници (број)	5 поште 5040 претплатника	рзс*

<i>Водопривредна инфраструктура</i>		
Домаћинства прикључена на водоводну мрежу (број)	1.600	рзс*
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу (број)	1.000	рзс*
Укупне испуштене отпадне воде (хиљ.м3)	5.000	рзс*
Пречишћене отпадне воде (хиљ.м3)	-	рзс*
<i>Енергетска инфраструктура</i>		
Производња и снабдевање електричном енергијом (број)	71 трафостаница	Интерни
<i>Социјална инфраструктура</i>		
Објекти образовне инфраструктуре (број)	1 установа предшколског образовања (11 објеката), 5 основних школа + 12 подручних одељења, 1 средња школа	рзс*
Број становника на једног лекара	867	рзс*
Број корисника социјалне заштите	993	рзс*
Диверзификација руралне економије		
Запослени у секторима пољопривреде, шумарства и водопривреде (број)	2772	рзс* рзс***
Газдинства која обављају друге профитабилне активности(30) (број)	1807	рзс***
Туристи и просечан број ноћења туриста на територији АП/ЈЛС (број)	-	рзс*
Трансфер знања и информација		
Пољопривредна саветодавна стручна служба (да/не)	да	Интерни
Пољопривредна газдинства укључена у саветодавни систем (број)	-	ПССС

М.П.

Датум и место

Потпис овлашћеног лица у АП/ЈЛС